

Datum: 2025-03-24

Diarienummer: 2024/0032

Statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer (RiR 2025:6)

Bilaga 1. Metod

Innehåll

Delfråga 1 – material	3
Delfråga 2 – kommittédirektiv, utredningar och propositioner	4
Delfråga 3 – enkät, urval och intervjuer	6
Enkät	6
Urval av myndigheter	6
Övriga intervjuer och aktiviteter	10

Delfråga 1 – material

Vi har i delfråga 1 tagit del av policydokument och handlingar som ligger till grund för det nationella arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Vi har bedömt Istanbulkonventionen, det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet och den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck som mest centrala i sammanhanget. Vi har även tagit del av bland annat GREVIO:s utvärderingar och rapporter om Sveriges implementering av Istanbulkonventionen, och regeringens rapportering till GREVIO. I tabellen nedan sammanfattar vi de mest väsentliga handlingar som vi analyserat inom ramen för delfråga 1.

Tabell 1 Urval av handlingar Riksrevisionen tagit del av inom ramen för delfråga 1

Ämne	Handlingar
Inför Sveriges tillträde till Istanbulkonventionen	Ds 2012:52, <i>Sveriges tillträde till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet samt vissa frågor om kontaktförbud avseende gemensam bostad</i>
Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck	Dir. 2014:25, <i>Nationell strategi för att nå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra</i> SOU 2014:71, <i>Ett jämställt samhälle fritt från våld - Utvärdering av regeringens satsningar 2010–2014</i> SOU 2015:55, <i>Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck</i> Dir. 2014:55, <i>Uppföljning av utvecklingen mot jämställdhet samt jämställdhetspolitikens genomförande och effektivitet</i> SOU 2015:86, <i>Mål och myndighet - En effektiv styrning av jämställdhetspolitiken</i> Skr. 2016/17:10, <i>Makt, mål och myndighet - feministisk politik för en jämställd framtid</i> Dir. 2023:117, <i>En stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck</i> SOU 2024:21, <i>Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld</i>
Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor	Regeringens åtgärdsprogram för perioden 2017–2020 (i Skr. 2016/17:10) A2021/02397 Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2021-2023 Fri och trygg utan våld och förtryck – Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026
Regeringsuppdrag som lämnats inom ramen för den nationella strategin sedan 2017	Jämställdhetsmyndighetens sammanställning av närmre 400 regeringsuppdrag till över 50 myndigheter sedan den nationella strategin infördes.

Delfråga 2 – kommittédirektiv, utredningar och propositioner

Direktiven, utredningarna och propositionerna utgör ett strategiskt urval där vi bedömt att sannolikheten är som störst att ekonomiskt våld skulle kunna aktualiseras. Om inte ekonomiskt våld har beaktats där bedömer vi det osannolikt att det beaktats i övriga direktiv och propositioner inom de olika sakområdena.

Tabell 2 Straffrättslig reglering

Ämne	Handlingar
Egendomsbrotten	Dir. 2012:73, <i>Ett stärkt straffrättsligt skydd för egendom</i> SOU 2013:85, <i>Stärkt straffrättsligt skydd för egendom</i> Prop. 2015/16:150, <i>Straffrättsligt skydd mot olovlig identitetsanvändning</i> Prop. 2016/17:131, <i>Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott</i>
Egendomsbrotten	Ds 2020:1, <i>Ett nytt brott om olovlig befattning med betalningsinstrument - Genomförande av non-cash-direktivet</i> Prop. 2020/21:73, <i>En ny straffbestämmelse som skyddar betalningsverktyg</i>
Fridskränkingsbrotten	Dir. 2019:43, <i>Staffansvar för hedersrelaterat våld och förtryck</i> SOU 2020:57, <i>Ett särskilt hedersbrott</i> Prop. 2020/21:217, <i>Skärpta straff för våld och andra kränkningar i nära relationer</i>
Fridskränkingsbrotten	Ju2021/03756, <i>Uppdrag att se över straffansvaret för psykiskt våld</i> Ds 2022:18, <i>Staffansvar för psykiskt våld</i>

Tabell 3 E-legitimation

Ämne	Handlingar
Obehöriga transaktioner	Dir. 2015:39, <i>Betaltjänster, förmedlingsavgifter och grundläggande betalkonton</i> SOU 2016:53, <i>Betaltjänster, förmedlingsavgifter och grundläggande betalkonton</i> Prop. 2017/18:77, <i>Nya regler om betaltjänster</i>
Elektronisk identifiering	Dir. 2016:39, <i>Effektiv styrning av nationella digitala tjänster i en samverkande förvaltning</i> SOU 2017:114, <i>reboot – omstart för den digitala förvaltningen</i>
Bedrägeribrottslighet och identitetshandlingar; e-legitimation	Dir. 2017:90, <i>Åtgärder för att minska bedrägeribrottsligheten – skärpta krav och rutiner för svenska identitetshandlingar</i> SOU 2019:14, <i>Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation</i>
Översyn av statens roll på betalningsmarknaden	Dir. 2020:133, <i>Statens roll på betalningsmarknaden</i> SOU 2023:16, <i>Staten och betalningarna</i>
Statlig e-legitimation	Dir. 2022:142, <i>Säker och tillgänglig digital identitet</i> SOU 2023:61, <i>En säker och tillgänglig statlig e-legitimation</i> SOU 2024:45, <i>Kompletterande bestämmelser till EU:s reviderade förordning om elektronisk identifiering</i>

Tabell 4 Lån och krediter

Ämne	Handlingar
Högekostnadskrediter	Dir. 2015:43, <i>En mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter</i> SOU 2016:68, <i>Stärkt konsumentskydd på marknaden för högekostnadskrediter</i> Prop. 2017/18:72, <i>Räntetak och andra åtgärder på marknaden för snabbblån och andra högekostnadskrediter</i>
Risikfylld kreditgivning och överskudsättning	Dir. 2021:108, <i>Motverka risikfylld kreditgivning och överskudsättning</i> SOU 2023:38, <i>Ett förstärkt konsumentskydd mot risikfylld kreditgivning och överskudsättning</i> Prop. 2024/25:17, <i>Ett förstärkt konsumentskydd mot risikfylld kreditgivning och överskudsättning</i>
Fakturabetalningar online	Fi2022/00489, <i>Ett stärkt skydd mot bedrägerier vid betalningar online,</i> Prop. 2022/23:9, <i>Stark kundautentisering vid fakturabetalningar online</i>
Skuldsanering	Dir. 2012:30, <i>Skuldsanering för evighetsgäldenärer</i> SOU 2013:72, <i>Ut ur skuldfällan</i> Ds 2015:32, <i>Anknytningskravet i skuldsaneringslagen</i> Prop. 2015/16:125, <i>Skuldsanering – bättre möjligheter för överskudsatta att starta om på nytt</i>

Tabell 5 Bodelning

Ämne	Handlingar
Regler för bodelning	Dir. 2024:107, <i>Stärkt skydd för den som vill separera – nya regler om bodelning och betänketid</i>

Tabell 6 Underhåll för gemensamma barn

Ämne	Handlingar
Särlevandeutredningen	Dir. 2009:56, <i>Översyn av hur ekonomiska stöd till barnfamiljer stödjer samarbete mellan särlevande föräldrar</i> SOU 2011:51, <i>Fortsatt föräldrar - om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull</i> Ds 2014:27, <i>Ökat stöd för underhållsreglering</i> Prop. 2014/15:145, <i>Ökad reglering av barns underhåll utanför underhållsstödet</i>
Åldersdifferentierat underhållsstöd	Ds 2017:2, <i>Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar</i> Prop. 2016/17:216, <i>Åldersdifferentierat underhållsstöd och höjt grundavdrag för bidragsskyldiga föräldrar</i>
BUMS-utredningen	Dir. 2018:97, <i>Ökad träffsäkerhet och minskad skuldsättning inom bostadsbidrag och underhållsstöd</i> Dir. 2020:14 <i>Tilläggsdirektiv till Utredningen om bostadsbidrag och underhållsstöd</i> SOU 2021:101, <i>Träffsäkert - Införande av månadsuppgifter i bostadsbidraget och underhållsstödet</i> S 2018:13, <i>Promemoria - En justerad indragningsbestämmelse i underhållsstödet</i> Prop. 2020/21:203, <i>Justerad indragningsbestämmelse inom underhållsstödet</i>

Delfråga 3 – enkät, urval och intervjuer

Enkät

I maj 2024 skickade vi ut en enkät till de 41 myndigheter som omfattas av granskningen. Enkäten bestod av åtta frågor.¹ Syftet med enkäten var att kartlägga om myndigheterna arbetar mot ekonomiskt våld, och i så fall i vilka former och vilka insatser som genomförts. Alla 41 myndigheter besvarade enkäten. Enkäten finns i bilaga 2.

Urval av myndigheter

Vi gjorde i granskningens inledande fas ett urval av 41 myndigheter, varav 21 länsstyrelser, vars uppdrag vi bedömde kan aktualisera frågor om ekonomiskt våld. Dessa är i sin tur ett urval av de myndigheter som Arbetsmarknadsdepartementet uppger har ett tydligt utrymme att arbeta mot ekonomiskt våld. Arbetsmarknadsdepartementet uppger att alla myndigheter som har i uppdrag att arbeta med mäns våld mot kvinnor har ett tydligt utrymme att arbeta mot ekonomiskt våld. Totalt 48 myndigheter hade ett sådant uppdrag i sitt regleringsbrev för 2024. Vidare, uppger Arbetsmarknadsdepartementet, bör de myndigheter som har uppdrag om ekonomisk jämställdhet arbeta förebyggande mot ekonomiskt våld. Totalt 29 myndigheter hade ett sådant uppdrag i sitt regleringsbrev för 2024. Därutöver ska de myndigheter som ingår i utvecklingsprogrammet för Jämställdhetsintegrering i myndigheter (JiM) och som själva har identifierat ekonomisk jämställdhet eller mäns våld mot kvinnor som relevanta delmål för sin verksamhet när det gäller att arbeta med ekonomiskt våld.² Totalt 54 myndigheter omfattas av JiM-programmet.³ Myndigheterna som ingår i dessa tre grupper överlappar. Totalt är det 88 olika myndigheter.⁴

Tabell 7 Riksrevisionens urval av 41 granskade myndigheter

Myndighet	Uppdrag om våld i RB 2024	Uppdrag om ekonomisk jämställdhet i RB 2024	JiM-programmet
Arbetsförmedlingen	Ja	Ja	Ja
Brottsförebyggande rådet	Ja		Ja
Brottsoffermyndigheten	Ja		Ja
Domstolsverket			Ja
Försäkringskassan	Ja	Ja	Ja

¹ Enkäten till Jämställdhetsmyndigheten, länsstyrelserna och Socialstyrelsen bestod av ytterligare en fråga, som handlade om ifall myndigheterna följt upp eller utvärderat arbetet mot ekonomiskt våld hos regionala och/eller lokala aktörer.

² Skriftliga svar på frågor, Arbetsmarknadsdepartementet, 2024-04-17.

³ Se Regeringskansliet, "Deltagare i utvecklingsprogrammet JiM 2020–2025", hämtad 2024-11-07.

⁴ Av dessa är dock Forte och Formas statliga forskningsråd och Folkbildningsrådet en ideell förening. Alla tre ingår i JiM-programmet.

Myndighet	Uppdrag om våld i RB 2024	Uppdrag om ekonomisk jämslälldhet i RB 2024	JiM- programmet
Inspektionen för vård och omsorg	Ja		Ja
Jämslälldhetsmyndigheten	Ja	Ja	
Konsumentverket			Ja
Kriminalvården	Ja		Ja
Kronofogdemyndigheten			Ja
Länsstyrelsen Blekinge	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Dalarna	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Gotland	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Gävleborg	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Halland	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Jämtland	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Jönköping	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Kalmar	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Kronoberg	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Norrbotten	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Skåne	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Stockholm	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Södermanland	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Uppsala	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Värmland	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Västerbotten	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Västernorrland	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Västmanland	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Västra Götaland	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Örebro	Ja	Ja	
Länsstyrelsen Östergötland	Ja	Ja	
Migrationsverket	Ja	Ja	Ja
Myndigheten för delaktighet	Ja		Ja
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	Ja		Ja
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	Ja		Ja
Polismyndigheten	Ja		Ja
Skatteverket	Ja		Ja
Socialstyrelsen	Ja		Ja
Statens servicecenter*			
Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK)	Ja		
Åklagarmyndigheten	Ja		Ja

Anm.: * Statens servicecenter ingår inte i någon av de tre kategorierna, men ingår i vår granskning eftersom de samverkar med och utför arbetsuppgifter för andra myndigheter som ingår i vårt urval. Enligt Jämslälldhetsmyndigheten får de även i praktiken JiM-stöd av Jämslälldhetsmyndigheten (intervju, Arbetsmarknadsdepartementet, 2024-04-03).

Tabell 8 Övriga myndigheter som har utrymme att arbeta mot ekonomiskt våld men som inte ingår i Riksrevisionens urval

Myndighet	Uppdrag om våld i RB 2024	Uppdrag om ekonomisk jämställdhet i RB 2024	JiM-programmet
Arbetsmiljöverket			Ja
Barnombudsmannen			Ja
Boverket	Ja		
Centrala studiestödsnämnden			Ja
Elsäkerhetsverket			Ja
Energimyndigheten			Ja
Folke Bernadotteakademin			Ja
Folkhälsomyndigheten			Ja
Formas			Ja
Forte			Ja
Försvarsmakten			Ja
Göteborgs universitet	Ja		
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen			Ja
Inspektionen för socialförsäkringen			Ja
Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)	Ja		
Linnéuniversitetet	Ja		
Läkemedelsverket			Ja
Medlingsinstitutet		Ja	
Myndigheten för arbetsmiljökunskap		Ja	
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap			Ja
Myndigheten för stöd till trossamfund	Ja		
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser			Ja
Myndigheten för yrkeshögskolan			Ja
Naturvårdsverket			Ja
Organisationen Folkbildningsrådet			Ja
Pensionsmyndigheten			Ja
Riksantikvarieämbetet			Ja
Rättsmedicinalverket	Ja		
Sametinget	Ja		Ja
Sida			Ja
Skolforskningsinstitutet			Ja
Specialpedagogiska skolmyndigheten			Ja
Statens beredning för medicinsk och social utvärdering	Ja		
Statens institutionsstyrelse			Ja
Statens kulturråd			Ja

Myndighet	Uppdrag om våld i RB 2024	Uppdrag om ekonomisk jämsällldhet i RB 2024	JiM- programmet
Statens skolinspektion	Ja		Ja
Statens skolverk	Ja		Ja
Statistiska centralbyrån		Ja	
Svenska ESF-rådet			Ja
Svenska institutet för europapolitiska studier			Ja
Tillväxtverket		Ja	Ja
Trafikverket			Ja
Transportstyrelsen			Ja
Universitets- och högskolerådet			Ja
Universitetskanslersämbetet			Ja
Upphandlingsmyndigheten	Ja		
Vetenskapsrådet			Ja
Vinnova			Ja

Exempelmyndigheterna Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten

Vi har vid Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten genomfört ett antal intervjuer i syfte att få en fördjupad förståelse för hur två för ämnet centrala myndigheter arbetar med frågan och för deras förutsättningar för arbetet, utmaningar och handlingsutrymme. Vi har valt ut Polismyndigheten som exempel i egenskap av central brottsbekämpande myndighet, som bedriver ett omfattande arbete mot våld i nära relation. Vi har valt ut Kronofogdemyndigheten eftersom myndigheten möter många skuldsatta och även kan förväntas möta personer som är utsatta för ekonomiskt våld. Vi har intervjuat sakkunniga, handläggare och chefer vid respektive myndighet. Vi har även granskat skriftliga underlag såsom handläggarstöd och rutiner.

Jämställdhetsmyndigheten, länsstyrelserna och Socialstyrelsen

Jämställdhetsmyndigheten, länsstyrelserna och Socialstyrelsen har centrala stöduppdrag inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Vi har därför undersökt på vilket sätt de har arbetat stödjande och hur de har följt upp statliga, regionala och lokala myndigheters arbete mot ekonomiskt våld.

Jämställdhetsmyndigheten ska enligt sin instruktion främja utvecklingen av förebyggande insatser mot mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för alla ändamål samt våld i samkönade relationer.⁵ Vidare ska myndigheten stödja statliga myndigheter i deras arbete med jämställdhetsintegrering och i deras övriga arbete för att nå de jämställdhetspolitiska

⁵ 4 § punkt 1 förordningen (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten.

målen och främja samordningen av jämställdhetspolitiska insatser, och inom sitt ansvarsområde samla och sprida kunskap baserad på forskning och beprövad erfarenhet och verka för en kunskapsbaserad praktik.⁶

Sedan 2021 regleras länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor i en särskild förordning.⁷ Där framgår att varje länsstyrelse ska ha en samordningsfunktion för frågor om mäns våld mot kvinnor och att länsstyrelserna ska ta fram regionala strategier och handlingsplaner samt stödja och bidra till införandet av effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd till regionala och kommunala verksamheter.⁸ Vidare ska länsstyrelserna stödja och bidra till utbildning och kompetensutveckling i länet och till samarbetet på nationell, regional och lokal nivå.⁹

Socialstyrelsen ska genom kunskapsstöd och föreskrifter bidra till att hälso- och sjukvården och socialtjänsten bedrivs enligt vetenskap och beprövad erfarenhet.¹⁰ Myndigheten ansvarar för kunskapsutveckling och kunskapsförmedling och ska arbeta med och ge stöd till metodutveckling inom sitt verksamhetsområde.¹¹ Socialstyrelsen ger ut föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer som gäller för socialtjänstens, hälso- och sjukvårdens och tandvårdens arbete med våld i nära relationer.¹²

Övriga intervjuer och aktiviteter

Utöver Polismyndigheten och Kronofogdemyndigheten har vi genomfört intervjuer med företrädare för Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelsen Västernorrland och länsstyrelsernas nationella samordnare för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, Sveriges Kommuner och Regioner, Unizon, Sveriges Kvinnoorganisationer, Brottsofferjouren, Svenska Bankföreningen, Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst och Advokatbyrå Rebecca Lagh. Vi har även haft möten och intervjuer med forskare som är verksamma vid Umeå universitet, Mittuniversitetet, Linnéuniversitetet och Stockholms universitet.

⁶ 3 § punkt 3–5 förordningen (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten.

⁷ Förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor.

⁸ 3 § punkt 1–2, förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor.

⁹ 3 § punkt 3–4, förordning (2021:995) om länsstyrelsernas regionala arbete mot mäns våld mot kvinnor.

¹⁰ 4 § punkt 1, förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.

¹¹ 4 § punkt 2–3, förordning (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen.

¹² HSLF-FS 2022:39, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer.